

Jef Bax in zijn winkel vol kazuifels in Baarle.

KAZUIFELS

Als kind speelde Jef Bax priestertje. Nu heeft hij als enige in de Benelux nog een winkel in priestergewaden.

Door onze medewerker **Fabian de Bont**
Foto's **Lars van den Brink**

De man van de gewaden

Tijdens de ochtendmis observeert Jef Bax (83) altijd minutieus de kleding van de priester. Een verkreukelde omslagdoek, een gevouwen hemd onder een scheef gedragen gewaad: het hoeft maar een millimeter te zijn verschoven „of ik heb wel een opmerking”. Hij lacht. „Be-roeps-misvorming noemen ze dat.”

Jef Bax - gestreepd hemd, gilet en vlinderstrik - leunt op de toonbank in zijn winkel in het Nederlands-Vlaamse enclave-dorp Baarle. Om hem heen staan vitrines vol gekleurde kazuifels, priestergewaden. Sommige zijn sober, andere zijn versierd met kruizen, of beeltenissen van duiven - het symbool van de heilige geest.

Op deze zomerse zaterdag sjezen auto's door het centrum, terrassen zitten vol met dagjesmensen. Binnen is het koel, Jef Bax' voetstappen weerklinken door de winkel. Hij is de enige winkelier in de Benelux die nog kazuifels verkoopt. Maar hoe lang nog, weet hij niet. „Doordat er steeds minder priesters in Nederland en België zijn, verkoopt ik minder.”

Zijn eerste priestergewaad kreeg hij op zijn zevende van Sinterklaas: een op maat gemaakte kazuil, inclusief kelk en vaatwerk - het was in de jaren 40 populair kinderspeelgoed. De gebeden, de eucharistie, het gezang, alles wat de pastoor deed, speelde Bax met buurtvriendjes na. Eén was de voorganger, de rest het volk in de kerk. Jef Bax wilde meer: hij verknipte zwarte doeken tot gewaden om een begrafenis na te doen. Op de dorpschool legde hij met z'n spulletjes leeftijdenootjes de taken van de priester uit. Nog voor hij misdienaar was, hielp hij met het klaarmaken van het altaar.

Na de lagere school wilde hij naar „de priesterkweekschool”. Hij kwam inderdaad terecht op een internaat, in Lommel in Belgisch Limburg, bij paters die het heilige sacrament aanbeden - het lichaam van Christus. Zijn geloofs-overtuiging, het priester-zijn en de fascinatie voor katholieke rituelen en liturgie kwamen daar samen. Op zijn acht-tiende nam hij het besluit om het klooster in te gaan: Jef Bax werd frater Herman Jozef. Elke nacht, telkens op een ander uur, stond hij op om in wisseldienst het lichaam van Christus te aanbidden. Overdag mediteerde hij, reciteerde hij gebeden. Van het kerkwerk tot voetballen, alles deden hij en de vijftig andere broeders in geestelijk gewaad.

Interieur poetsen

Elke dag leek hetzelfde door de dagindeling, maar zo voelde het niet. De steeds andere gebeden, de afwisseling van de liturgische jaargetijden, Herman Jozef was gelukkig. Tot na twee jaar zijn ouders kort na elkaar ziek werden, hartproblemen. Tijdens een wat hij dacht tijdelijk verlof reisde hij naar Baarle om hen te verzorgen. Ze werden beter, en hij stond op 22-jarige leeftijd opnieuw voor de kloosterpoort. Maar de overste zei: nee, een keer buiten, is altijd buiten, wie zijn vader en moeder meer liefheeft dan God, is het goddelijke niet waard.

Frater Herman Jozef werd weer Jef Bax. „In die tijd was het klooster veel strenger dan nu,” zegt hij, zonder wrok. „Maar dat ene zinnetje heeft altijd in mijn hoofd gezeten.”

Terug in Baarle werkte hij in zijn vaders supermarkt, waar hij achter de kassa stond en de schappen vulde. Maar het geloof bleef een belangrijke rol in zijn leven spelen, in de plaatselijke kerk gaf hij lezingen en poetste hij het interieur.

Hij bleef bidden, zijn relatie met god was onverminderd aanwezig. Elk vrij moment bezocht hij kloosters in de wijde

omtrek en woonde kerkdiensten bij. „Zelfs in het klooster waar ik heb gezeten. Dat was niet ongemakkelijk, daar woonden immers mijn vrienden.”

Zijn ouders hebben hem altijd gesteund in zijn relatie tot het geloof - van het klooster tot het poetsen in de kerk. „Mijn vader heeft er nooit iets van gezegd, maar soms denk ik dat hij dacht: het was beter als je wat meer in de zaak werkte.”

Jef Bax werd verliefd. Vijftien jaar na het klooster trouwde hij, en kreeg vier kinderen en acht kleinkinderen. Naast zijn vaders zaak liet hij een eigen winkel bouwen met bovenwoning. Eentje met luxe artikelen: gouden kandelaren, zilveren glazen en porseleinen servies. En een hoekje voor priestergewaden. Hij sloot een overeenkomst met een kazuil-atelier in Brugge, waar hij tot op de dag van vandaag zijn gewaden bestelt.

Vanaf eind jaren zeventig kwamen steeds meer priesters en geestelijken langs, de collectie werd groter. Vanaf midden jaren 80 richtte hij zich vooral op de priesterkledij omdat de luxeproducten steeds minder goed verkochten.

„Ik zag het bij mijn eigen kinderen”, zegt hij. „Toen zij trouwden, mochten ze alles van mij hebben: porseleinen serviezen, eikenhouten meubelen. Maar ze wilden het niet, te duur, niet hun smaak. Ze gingen liever naar Ikea.”

Hij loopt over de zwart-witte tegels in zijn winkel. Om hem heen enkel priestergewaden, die hij zijn leven lang bleef verzamelen. Hij struinde kloosters en kerken af, bezocht beurzen of kreeg ze cadeau. Een uit de hand gelopen hobby, net zoals een kunstliefhebber schilderijen verzamelt.

Bij een paspop waarover een kazuil met een groot kruis van bladgoud en ingelegde stenen hangt, staat hij stil. „Van dit barokkazuil krijg ik geen genoeg. Het is puur handwerk, de paters die het maakten konden niet te lang borduren met dit stugge materiaal, anders gingen hun vingers bloeden.” Hij pauzeert even. „Het is net kunst.”

Gewaden terug naar het bisdom

De klandizie is fors teruggelopen. „Soms zie je weken niemand, soms zijn er een paar klanten op een dag. Het is onvoorspelbaar.” Gekleurde kazuifels, die bij de verering van heiligen en martelaren gedragen worden, verkoopt hij minder doordat daarvoor doordeweeks bijna geen missen meer zijn. En doordat steeds meer gewaden na de sluiting van een kerk of kloosterorde teruggaan naar de voorraad van het bisdom, die de kledij weer verdeelt.

Onlangs zocht een priester in Bax' winkel een koorkap voor een begrafenis. Duizend euro kostte die. De priester moest erover nadenken. Een paar maanden later kwam Bax de priester tegen: bij het bisdom had hij een koorkap voor twintig euro gekregen. Daar kan hij niet tegenop concurreren, ook omdat het atelier in Brugge alleen met hoogwaardige materialen werkt. Soms verkoopt Bax op aanvraag kazuifels van mindere kwaliteit, of met korting, maar omdat het handwerk is kan hij niet heel veel aan de prijs doen. Eigenlijk is de winkel niet meer rendabel, het is te vol te houden omdat hij weinig lasten heeft.

In het kantoorje achterin de winkel gaat hij aan een groot eikenhouten bureau zitten. Er ligt niets op. De boekenkasten zijn leeg. Op een plank foto's van zijn kleinkinderen. „De winkel, het huis hierboven, de kazuifels, de meubels, alles is te koop.” Hij wil met zijn vrouw naar een kleiner appartement. „Er kan nog een paar jaar overheen gaan, maar zo lang de winkel nog niet verkocht is, blijf ik hier.”

De bruiloft van **Rio Ferdinand** en **Rebecca Ellison**.

Voetballers en prinsen vechten tegen verdriet

Toen de prinsen William en Harry in 1997 hun moeder verloren, keek de hele wereld mee. De rouwdienst werd op tv live uitgezonden. Sindsdien hebben de mannen publiekelijk nauwelijks over de dood van hun moeder gepraat.

Maar maandag werd, twintig jaar na de dood van Diana, op ITV een documentaire van anderhalf uur uitgezonden, waarin de twee prinsen openhartig over hun moeder praten en herinneringen ophalen. In *Diana, our Mother: Her Life and Legacy* zegt William dat dit interview eenmalig is: „Ik denk niet dat het nog een keer gebeurt.”

Ook voormalig Manchester United-verdediger Rio Ferdinand kreeg veel publieke belangstelling toen zijn vrouw overleed, zij het minder dan de Britse royals. De wereldberoemde speler was net gestopt met voetballen toen zijn 34-jarige echtgenote plotseling overleed aan borstkanker. De documentaire *Rio Ferdinand: Being Mum and Dad*, woensdag uitgezonden op Canvas, laat zien hoe hij, twee jaar na Rebecca's dood, worstelt met het verlies.

In de luxe villa waar Ferdinand met zijn drie kinderen (6, 8 en 11 jaar oud) woont, gaat het leven door, maar het verdriet is nog overal aanwezig. De ex-voetballer vindt het moeilijk om er met zijn kinderen over te praten. In plaats daarvan stort hij zich op zijn televisiewerk en het huishouden - iets wat zijn vrouw altijd deed. Ferdinand vlecht haar van zijn dochter, ruimt de vaatwasser in en zegt tegen de wasmachine: „Ik weet wat je doet, maar ik weet niet hoe je werkt.”

Omdat Ferdinand niet zo'n prater is, gaat hij op bezoek bij andere mannen die hun echtgenote hebben verloren. Ze vertellen hem hoe zij ermee omgaan. Het doet hem beseffen dat hij zijn gevoelens te veel wegstopt. Hij besluit met zijn kinderen herinneringen op te schrijven en overweegt aan het eind van de film zelfs gezinstherapie. Het is een emotionele en bevorderingswaardige zoektocht.

Maar anders dan in de film over Diana, is de overledene in deze documentaire nauwelijks in beeld. Rebecca is slechts een paar keer kort te zien op oude fragmenten. We zien het verliefde stel trouwen op een strand op de Maagdeneilanden. En we horen een ontroerend voicemailbericht van een in het ziekenhuis opgenomen Rebecca voor haar zoon: „Ik hou heel, heel, heel veel van je. Slaap in mijn bed als je wil, doe wat je wil. Maar wees een goede jongen en gedraag je op je aller-, aller-, allerbest, oké?”

De veelal jonge Ajaxspelers hadden het gisteren tijdens de kwalificatiewedstrijd voor de Champions League tegen Nice ook niet makkelijk. Het verdriet om hun geliefde teamgenoot Abdelhak Nouri - die deze week van de intensive naar de medium care is verplaatst - was nog steeds groot. Trainer Marcel Keizer voor de wedstrijd: „We vergeten Appie zeker niet. De zin in voetbal moet terugkomen en dat begint langzaam te komen.”

Het scheelde dat Ajax niet thuis speelde, anders was de sfeer waarschijnlijk nog bedrukker geweest. Nouri, die drie weken geleden tijdens een oefenwedstrijd in elkaar zakte, is verschrikkelijk geliefd bij het Nederlandse publiek. De massale eerbetonen de afgelopen weken aan het jonge talent deden denken aan collectieve rouwverwerking. Toen Donny van de Beek, jeugdvriend van Nouri, gisteren de gelijkmaker scoorde, hield hij drie en vier vingers in de lucht - Nouri's rugnummer is 34. Na afloop vroeg een journalist hem naar Nouri, maar daar wilde Van de Beek het niet over hebben. „Ik praat liever over de wedstrijd.”

Yasmina Aboutaleb

Journalist Yasmina Aboutaleb schrijft deze week de tv-recensie.

‘Soms zie je weken niemand, soms een paar klanten op een dag’